

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ AGRICULTURAL UNIVERSITY OF ATHENS

Κοινωνιολογία της Αγροτικής Ανάπτυξης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη και Διαχείριση του Αγροτικού Χώρου»

Ενότητα 1: Θεωρία και Μέθοδος
στη Μελέτη της Αγροτικής
Κοινωνίας (2/4) 1ΔΩ

Διδάσκων: Χαράλαμπος Κασίμης

Τμήμα: Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Μαθησιακοί στόχοι

- Το μάθημα στοχεύει σε μια ολιστική και κριτική προσέγγιση της έννοιας της αγροτικής ανάπτυξης μέσα από τη διδασκαλία βασικών εννοιών και μεθόδων για την κατανόηση μιας κοινωνικά ετερογενούς αγροτικής κοινωνίας. Πλαίσιο αναφοράς αποτελεί η Ελλάδα και οι χώρες της Ε.Ε.

Λέξεις κλειδιά

- Αγροτική κοινωνία, ύπαιθρος, ανάπτυξη, δημογραφία, αγροτική εκμετάλλευση, οικογενειακή γεωργία, φύλο, νέα αγροτικότητα, πολυλειτουργικότητα

Η μελέτη του αγροτικού χώρου και οι νέες ερευνητικές κατευθύνσεις

- Για να μιλήσουμε για την κοινωνιολογία της αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει πρώτα να μιλήσουμε για την αγροτική κοινωνία.
- Δεν υπάρχει θεωρία της αγροτικής κοινωνίας έξω από τη θεωρία της συνολικής κοινωνίας.
- επιστήμη χρειάζεται και μια θεωρία για τη χωροθέτηση του πληθυσμού.
- Επομένως απαιτείται μια από κοινού θεώρηση του χωροτακτικού και κοινωνικού στοιχείου δίνοντας σαν κοινωνιολογική θεωρία έμφαση στο κοινωνικό στοιχείο.

Ορισμός της επιστήμης

«Ο κλάδος της Κοινωνιολογίας που ερευνά την κοινωνική συμπεριφορά του πληθυσμού της υπαίθρου, διαπιστώνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγροτικής κοινωνίας και παρακολουθεί το είδος, το ρυθμό και την έκταση των μεταβολών που προκύπτουν στο αγροτικό κοινωνικό περιβάλλον εξαιτίας των επιδράσεων της πόλης, της βιομηχανίας και των άλλων τομέων της οικονομίας».

- Δύο προσδιοριστικά χαρακτηριστικά:
 - α. Η θεσμοποίησή της σαν ξεχωριστής επιστήμης.
 - β. Η ιδιαίτερη ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιεί (εμπειρική έρευνα).

Οι ιστορικές καταβολές του 'αγροτικο-αστικού συνεχούς' 1/7

Ιστορικά η μελέτη της αγροτικής κοινωνίας συνδέεται με τα προβλήματα που δημιούργησε η εκβιομηχάνιση στον αγροτικό χώρο (αγροτική έξοδος, διαρθρωτικά προβλήματα γεωργίας).

Χαρακτηρίζεται από τον εμπειρικό προσανατολισμό και την πρακτική εφαρμογή και αναπτύχθηκε στα Γεωργικά Κολλέγια των ΗΠΑ.

Στόχος: η διατήρηση της συνοχής, αρμονικότητας, ιδιαιτερότητας του αγροτικού τρόπου ζωής.

Βασικοί εκπρόσωποι: Οι Sorokin - Zimmerman, 'Principles of Rural - Urban Sociology' (1929)

Οι ιστορικές καταβολές του 'αγροτικο-αστικού συνεχούς' 2/7

- **Θεωρητικό κατασκευάσμα** τους το **'αγροτικό - αστικό συνεχές'**, ένα εξηγητικό σχήμα που ερμηνεύει τις διαφορές μεταξύ αγροτικού και αστικού. Αυτή η προσέγγιση αναπτύχθηκε στην μελέτη του αγροτικού χώρου στις ΗΠΑ ως τα τέλη του 1960 και χαρακτηρίζεται ειδικότερα από μια αποστροφή προς τη θεωρητική προσέγγιση και από ένα θεσμοποιημένο έλεγχο της ερευνητικής κατεύθυνσης.
- Η έννοια του αγροτο-αστικού συνεχούς αναφέρεται στην ανάλυση του κοινωνικού χώρου ως ένα μίγμα «αγροτικών» και «αστικών» κοινωνικών χαρακτηριστικών στο σύνολο της κοινωνίας.

Οι ιστορικές καταβολές του 'αγροτικο-αστικού συνεχούς' 3/7

- Ο κοινωνικός χώρος χωρίζεται ουσιαστικά σε δύο διαφορετικούς και διακριτούς κοινωνικούς κόσμους: τον αγροτικό και τον αστικό.
- Στην πραγματικότητα έχουμε την πρόκληση της ανάλυσης της μετάβασης από την αγροτική στην αστική κοινωνία.
- Για τον καθορισμό του «αγροτικού-αστικού συνεχούς» δίνονται, από τους Sorokin και Zimmerman, μια σειρά άλλων διαφορών μεταξύ αγροτικής και αστικής κοινωνίας.

Οι ιστορικές καταβολές του 'αγροτικο-αστικού συνεχούς' 4/7

Οι διαφορές αυτές αφορούν:

- στο μέγεθος της κοινότητας
- στην πληθυσμιακή πυκνότητα
- στην ετερογένεια
- στην κοινωνική διαφοροποίηση και στη στρωματοποίηση
- στην κινητικότητα
- στο περιβάλλον και
- στα συστήματα αλληλεπίδρασης μεταξύ των ατόμων

Οι ιστορικές καταβολές του 'αγροτικο-αστικού συνεχούς' 5/7

- Έτσι οι κοινότητες μπορούν να διαταχθούν σε μια σειρά αγροτικών έως αστικών κοινοτήτων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (στενές, προσωπικές, αρμονικές, ομογενείς, κοινωνικές σχέσεις) των οποίων η συνολικότητα μας δίνει τον τύπο καθενός απ' αυτά τα κοινωνικά σύνολα.
- Άποψη που βασίζεται στην τυπολογία του **Toennies** για την *Κοινότητα και Κοινωνία*, που προσδιόριζε και την αντίθεση πόλης-υπαίθρου αφού ταύτιζε την κοινότητα με την αγροτική κοινωνία και την κοινωνία με την αστική κοινωνία.

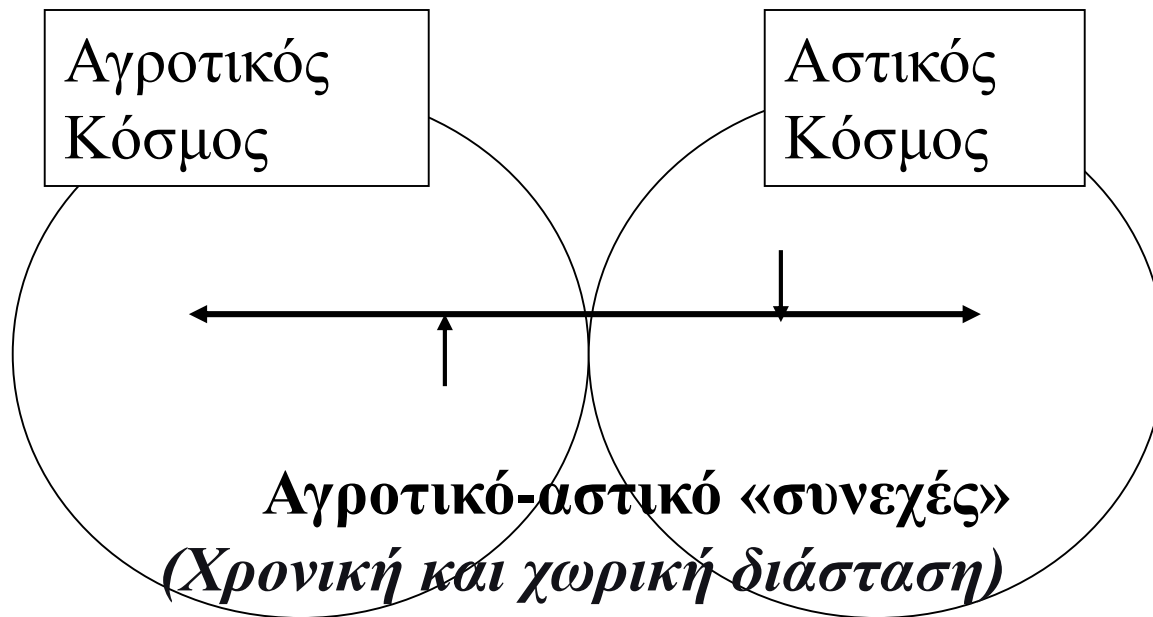
Οι ιστορικές καταβολές του ‘αγροτικο-αστικού συνεχούς’ 6/7

- Ο **Toennies** θεωρούσε αυτούς τους δύο τύπους κοινωνικής οργάνωσης σαν **δύο διακριτά είδη συλλογικής ζωής (βούλησης)**.
- Ο ένας τύπος βούλησης αναφέρεται στη δράση που προέρχεται από την συναισθήματα, την παράδοση και την ηθική των ατόμων και **ονομάζεται «φυσική βούληση»**. Αντίθετα, στο δεύτερο τύπο, τη **«λογική βούληση»** υπολανθάνει ο σημαντικός διαχωρισμός μεταξύ στόχων και μέσων, ενώ η δράση κατευθύνεται από την στοχοθέτηση των ατόμων.

Οι ιστορικές καταβολές του 'αγροτικο-αστικού συνεχούς' 7/7

Στην ανάλυση των Sorokin-Zimmerman η μελέτη της αγροτικής κοινωνίας αφορούσε την κοινωνιολογία των αγροτικών κοινοτήτων στην οποία κυριαρχούσε μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση για τη διάχυση των καινοτομιών και τις εφαρμογές.

Η κριτική στο 'αγροτικο-αστικό συνεχές' 1/3

- Υπάρχουν **τρία βασικά σημεία κριτικής** στις υποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίζεται η λογική του αγροτικού-αστικού συνεχούς:
 1. Υπερεκτιμάται η σημασία των διαφορών μεταξύ αγροτικού και αστικού όπως επίσης και η άποψη ότι ο αστισμός συνιστά μια διαφορετική ηθική κατάσταση. Πολλές από τις μεταβλητές που θεωρούνται ότι βοηθούν στον διαχωρισμό ανάμεσα στο αγροτικό και το αστικό είναι αυθαίρετες.
 2. Ο διαχωρισμός ανάμεσα στον αγροτικό και τον αστικό κόσμο είναι σε μεγάλο βαθμό ιδεολογικός αφού στηρίζεται σε μια «μυθολογία» τόσο του αγροτικού όσο και του αστικού ιδεώδους.

Η κριτική στο 'αγροτικο-αστικό συνεχές' 2/3

3. Η ιδεολογία του συνεχούς στηρίχθηκε στην υπόθεση ότι οι αγροτικές κοινότητες ήταν απομονωμένες. Ο μύθος της απομονωμένης αγροτικής κοινότητας στηρίζεται στην άποψη ότι η αγροτική κοινωνία είναι σταθερή ή 'ακίνητη', ενώ η αστική κοινωνία βρίσκεται μονίμως σε κίνηση.

- Το «αγροτικο-αστικό συνεχές» δεν μπορούσε να απαντήσει ικανοποιητικά στο ερώτημα: **«ποια είναι η αιτία μετασχηματισμού της υπαίθρου;»**

Η κριτική στο 'αγροτικο-αστικό συνεχές' 3/3

Pahl: Η κοινωνιολογική ανάλυση των αγροτικών περιοχών θα πρέπει να επικεντρώνεται στη σύγκρουση του τοπικού και εθνικού, της μικρής κλίμακας και της μεγάλης. Η μελέτη, μ' άλλα λόγια, της αγροτικής κοινωνίας δεν μπορεί να γίνει σε απομόνωση από την υπόλοιπη κοινωνία.

Stacey: Επιχειρεί να ορίσει το τοπικό επίπεδο στην βάση του **τοπικού κοινωνικού συστήματος** (local social system) που περιλαμβάνει τις κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο αλλά αναγνωρίζει ότι το τοπικό επίπεδο δεν περιλαμβάνει όλα τα είδη κοινωνικών σχέσεων που υπάρχουν σε μια κοινωνία αφού μερικές σχέσεις αφορούν την κοινωνία συνολικά

Βιβλιογραφία

- M. Mackay, H. C. Perkins and S. Espiner (2009), *The Study of Rural Change from a Social Scientific Perspective: Literature Review and Annotated Bibliography*, Lincoln University, New Zealand, pp. 3-21
- F. H. Buttel (2001), *Some Reflections on Late Twentieth Century Agrarian Political Economy*, *Sociologia Ruralis*, vol. 41, No 2, pp. 165-182
- Χ. Κασίμης (2004), *Σημειώσεις Αγροτικής Κοινωνιολογίας*, Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Sorokin P. A. & Zimmerman C. C. (1929), *Principles of Rural-urban Sociology*, H. Holt, 1929
- Toennies F. (2001), *Community and Civil Society*, Jose Harris (ed), *Cambridge Texts in the History of Political Thought*

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

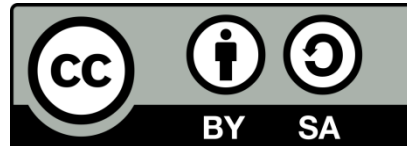
Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Κοινωνιολογία της Αγροτικής Ανάπτυξης». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://oceclass.aua.gr/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.